

Hanehalklarının Tasarruf Tercihlerinin Belirleyicileri: Türkiye Örneğine Nested Logit Model Uygulaması

(Araştırma Makalesi)

Determinants of Households' Saving Preferences: Application of Nested Logit Model to Turkey Example

Doi: 10.29023/alanyaakademik.1208751

Kübranur ÇEBİ KARAASLAN

Doç. Dr., Ekonometri Bölümü, Erzurum Teknik Üniversitesi
kubranur.cebi@erzurum.edu.tr
Orcid No: 0000-0001-9288-017X

Erkan OKTAY

Prof. Dr., Ekonometri Bölümü, Atatürk Üniversitesi
erkanoctay@atauni.edu.tr
Orcid No: 0000-0002-1739-3184

Abdulkerim KARAASLAN

Doç. Dr., Ekonometri Bölümü, Atatürk Üniversitesi
akkaraaslan@atauni.edu.tr
Orcid No: 0000-0002-1318-5978

Ömer ALKAN

Doç. Dr., Ekonometri Bölümü, Atatürk Üniversitesi,
oalkan@atauni.edu.tr,
Orcid No: 0000-0002-3814-3539

Bu makaleye atıfta bulunmak için: Çebi Karaaslan, K., Oktay, E., Karaaslan, A., & Alkan, Ö. (2023). Hanehalklarının Tasarruf Tercihlerinin Belirleyicileri: Türkiye Örneğine Nested Logit Model Uygulaması. Alanya Akademik Bakış, 7(1), Sayfa No.547-564.

ÖZET

Anahtar kelimeler:

Hanehalkı
Tasarrufları,
Davranışsal İktisat,
Mikroekonometri,
Kesikli Tercih Modeli,
Nested Logit Model

Makale Geliş Tarihi:

22.11.2022

Kabul Tarihi:

19.01.2023

Ekonomik aktivitenin en önemli yapı taşı olan tasarruflar tüm karar birimleri için oldukça önemlidir. Karar birimleri arasında hanehalkları ise tasarrufları aracılığıyla sürdürülebilir büyümeyi ve ekonomik kalkınmayı desteklemektedir. Hanehalkı tasarruflarının oluşturacağı bu ekonomik etki sadece ne kadar tasarruf edildiğine değil bu tasarrufların nasıl değerlendirildiğine de bağlıdır. Hanehalkları tasarruf yapıyor mu ve yapıyorsa tasarruflarını nerede değerlendirmektedir? Bu sorulara aranılan cevaplar çalışmanın motivasyonunu oluşturmuştur. Çalışmanın kapsamlı veri seti Türkiye İstatistik Kurumundan sağlanmıştır. Çalışmada eş zamanlı olarak hem tasarruf yapıp yapmama durumunu etkileyen faktörler hem de yapılan tasarrufların nerede değerlendirileceğini etkileyen faktörleri bir arada incelemeye imkan sunan nested logit model kullanılmıştır. Çalışma sonuçlarına göre, demografik, ekonomik faktörler ile konut özellikleri ve sosyal-çevresel göstergelerin hanelerin tasarruf tercihleri üzerinde etkili olduğu tespit edilmiştir. Bu özelliklerin etkilerinin belirlenmesi hanehalkı tasarruf tercihlerini açıklamaya ve hanehalklarının tasarruflarını sistemde doğru bir şekilde değerlendirmeleri için politika yapıcılara yol gösterecektir.

ABSTRACT

Keywords:
Household Savings,
Behavioural
Economics,
Microeconometrics,
Discrete Choice
Model, Nested Logit
Model

Savings, which are the most important building blocks of economic activity, are very important for all decision units. Among the decision units, households support sustainable growth and economic development through their savings. This economic impact of household savings depends not only on how much is saved, but also on how these savings are evaluated. Do households save and, if so, where do they put their savings? The answers to these questions formed the motivation of the study. The comprehensive data set of the study was obtained from the Turkish Statistical Institute. In the study, the nested logit model was used, which allows to examine simultaneously both the factors affecting the state of saving and the factors affecting where the savings will be evaluated. According to the results of the study, it has been determined that demographic, economic factors, housing characteristics and social-environmental indicators are effective on the savings preferences of the households. Determining the effects of these features will guide policy makers to explain household saving preferences and evaluate household savings accurately in the system.

1. GİRİŞ

Tasarruf davranışları, özellikle son 20 yılda araştırmacıların ilgisini çekmiştir. Tasarruf ile ilgili birçok çalışma olmasına rağmen, resmi olmayan tasarruf grupları arasında tasarruf davranışının itici güçleri hakkında çok az şey bilinmektedir. Böylece devletin daha yüksek tasarruf seviyelerini teşvik eden müdahaleler tasarlaması zorlaşmaktadır (Landman & Mthombeni, 2021). Hanehalkı tasarruf davranışını, özellikle belirleyicilerini anlamak, birçok ampirik araştırmanın odak noktası olmuştur.

Bütün olarak ulusal tasarrufun, özel olarak hanehalkı tasarrufunun bir ülkenin ekonomik büyümesine katkısı birçok kez kanıtlanmıştır (Hua & Erreygers; 2020). Ulusal tasarruflar ülkelerin olmazsa olmaz maddi kaynaklarıdır. Ülke ekonomilerinde istikrarlı bir büyüme ulusal tasarrufların desteğiyle gerçekleşmektedir. Ulusal tasarruflar kamu tasarrufları ile özel tasarrufların bir bütünüdür. Kamu tasarrufları devlet eli aracılığıyla yapılırken özel tasarruflar şirketler ve hanehalkları aracılığıyla yapılmaktadır. Ülkelerin büyümesine destek sağlayan en önemli faktör olan tasarruflar genel çerçevede ödemeler dengesindeki sakıncalar ve yatırım dengeleri için makro bir toplam iken temelde hanelerin sistemde değerlendirdiği tasarruflarıyla yükselen büyümeyi iten temel güçtür. Hanelerin tasarruf eylemleri ise demografik, ekonomik, sosyal ve kültürel faktörlerin hepsinden etkilenmek ile birlikte bu faktörler arasından en çok gelir düzeyinden etkilenmektedir (Niculescu-Aron & Mihăescu, 2012; Rodriguez-Palenzuela & Dees, 2016).

Tasarruflar, ekonomik aktivitenin en önemli parçalarındandır (Suresh Sangeetha & Kumaraswamy, 2021). Tasarruf yapmayı hedefleyen bir ülkenin tasarruf yapan en önemli sektörü ise hanehalklarıdır (Niculescu-Aron & Mihăescu, 2012). Hanehalkları tasarrufa, gerekli olduğu zaman ihtiyaçlarını gidermek amacıyla başvurumaktadırlar. Bugün ki tüketimin ertelenen kısmı olan tasarrufu kişiler yarınlarnı güvence altına almak, geleceğe yatırım yapmak, beklenmedik hadiselerle karşı hazırlıklı olmak için, emeklilik programları vasıtasıyla, aile kurma kaygısı dürtüsüyle ve benzeri sosyo-ekonomik sebeplerden ötürü yapmaktadırlar. Tasarruf sahipleri tasarruflarını döviz, altın, vadeli mevduat, hisse senedi, gayrimenkul alımı, emeklilik programlarına katılım, doğrudan yatırım yaparak gerçekleştirmektedir. Bu kişiler tasarruf yaparken yüksek getiri, güven ve likidasyon beklentilerine göre hareket ederler ve hareket ederken de karar alma aşamasında onları kısıtlayan kişisel etkenler, finansal etkenler ve çevresel etkenler söz konusudur. Tasarruf sahibinin bilgisi, yaşı, sağlık durumu, beklentisi,

geliri, yaşam biçimi, psikolojik yapısı kişisel etkenlerin çerçevesini oluştururken, sermayesini koruma isteği, değer artışı sağlama isteği, devamlı gelir elde etme isteği ise finansal etkenleri çerçevesini oluşturmaktadır. (Keynes, 1936; Usul vd., 2002).

Türkiye gibi gelişmekte olan ülkeler için tasarruf oranlarını arttırmak oldukça önem arz etmektedir. Tasarrufların oluşturacağı ekonomik etki sadece ne kadar tasarruf edildiğine değil bu tasarrufların nasıl değerlendirildiğine de bağlıdır. Böylece tasarrufları arttırmanın en önemli yolu hanehalkı tasarruflarını arttırmaktan ve bu artan hanehalkı tasarruflarını sistemde değerlendirmekten geçmektedir. Hanehalkı tasarruflarının belirleyicilerini ortaya koymak, hanehalkı tasarruf davranışını mikroekonomik bir perspektiften daha derinlemesine incelenmesine imkan sunar. Hanehalkı tasarruflarını arttırma noktasında hangi faktörlerin etkili olabileceğine dair bilgiler sunmak karar verici ve politika yapıcıların uygulayabileceği eylem planlarına yardımcı olacaktır. Bu motivasyon ile çalışmanın amacı Türkiye minimalinde gelişmekte olan ekonomilerin kalkınması, ekonomik gelişmişliklerini tamamlaması için oldukça önemli olan hanehalkı tasarruf tercihlerini etkileyen faktörleri belirlemektir. Bu faktörlerin tasarruf etme eğilimini ve hangi tasarruf dalına yöneleceği hakkındaki etkilerinin belirlenmesi hanehalkı tasarruf tercihlerini açıklamaya ve hanehalklarının tasarruflarını sistemde doğru bir şekilde değerlendirmelerini destekleyecek politikaların yapım aşamasına katkı sağlayacaktır. Bununla birlikte bugüne kadar yapılan tasarruf çalışmalarından farklı olarak nested logit model ilk kez kullanılmıştır. Bu sayede eş zamanlı olarak hem tasarruf yapma yapmama durumunu etkileyen faktörler hem de yapılan tasarrufların hangi dalda değerlendirileceğini etkileyen faktörler bir arada incelenilmiştir.

2. ALAN YAZINI

Russet, Cowden, Kinsella ve Murray (1994) tarafından, nükleer savaş beklentisi ile tasarruf davranışı arasındaki ilişki araştırılmıştır. Çalışmada, Amerikan halkını nükleer savaş beklentisinin tasarrufları üzerine etkisini analiz etmek için anket kullanılmıştır. Çalışma neticesinde, 1948-1993 döneminin çoğunda savaş beklentilerinin tasarruflar üzerinde önemli bir olumsuz etkisinin olduğu, nükleer savaş korkusunun Amerikalıların uzun vadeli taahhütler verme istekliliğini azalttığı ve özellikle de Amerika'nın bilinen düşük ulusal tasarruf oranını düşürdüğü tespit edilmiştir.

Agrawal (2001) tarafından, tasarruf ve büyüme arasındaki nedensellik araştırılmıştır. Çalışmada, VECM (Engle ve Granger) ve VAR prosedürleri kullanılarak yedi Asya ülkesinde Granger nedensellik analizi yapılmıştır. Çoğu durumda nedensellik yönünün temel olarak büyümeden (veya gelirden) tasarruflara kadar uzandığını, ancak bazı ülkelerde tasarruflardan gelir ve büyümeye kadar bir geri bildirim olduğuna dair kanıtlar bulunduğunu tespit edilmiştir. Asya'daki yüksek tasarruf oranlarının, kişi başına düşen gelir artış oranının yüksek olması, bağımlı nüfusun azalan payları ve Singapur'daki yüksek merkezi sağlayıcı fon oranları gibi bazı özel kurumsal özelliklerden kaynaklandığı görülmüştür. Faiz oranlarının tasarruf üzerinde çok az etkisi olduğu tespit edilmiştir.

Munnell, Sunden ve Taylor (2001) tarafından, bir çalışanın 401 (k) planına (Çalışanların maaşlarından yapılan tasarruf kesintileri ve şirket katkılarından oluşan bir yatırım şeklidir.) katılmayı seçip seçmeyeceğini ve çalışanın katkısının büyüklüğünü belirleyen faktörleri araştırılmıştır. Çalışmanın veri seti "1998 Survey of Consumer Finances" aracılığıyla temin edilmiştir. Çalışma neticesinde; çalışanların katılım ve katkı kararlarını etkileyen en önemli faktörün planlama ufku olduğu, iki yıldan daha az planlama süresi olmayanların emeklilik sağlama olasılıklarının daha uzun vadeli bir bakış açısına sahip olanlardan daha az olduğu, çalışan eğitiminin emeklilik tasarrufu üzerinde önemli bir etkisinin olduğu tespit edilmiştir.

Bozkuş ve Üçdoğruk (2007) tarafından, hanehalkı tasarruf tercihleri incelenmiştir. Çalışmanın veri seti Türkiye İstatistik Kurumu'nun 2003 yılı Hane halkı Bütçe Anketi aracılığıyla temin edilmiştir. Çalışma neticesinde; Hane halkı tasarruf eğilimlerinin hane halkı reisinin yaşı, eğitim durumu, gelir düzeyi; hane halkı büyüklüğü; kredi kartı sahipliği; şans oyunu oynama alışkanlığı; menkul ve gayrimenkul sahipliği ile ilişkili olduğu tespit edilmiştir.

Ang (2009) tarafından, Çin ve Hindistan'da hane halkı tasarrufunun belirleyicileri, yaşam döngüsü modeli kullanılarak, emeklilik tasarrufunun beklenen faydalarını hesaba katarak uygun değişikliklerle incelenmektedir. Yaşam döngüsü modelinde yapılan tahminlerle tutarlı olarak, daha yüksek gelir artışı daha fazla hane halkı tasarrufuna teşvik ettiği ve daha yüksek yaş bağımlılığı bunun tersi bir etki oluşturduğu, enflasyon oranındaki artışın hane halkı tasarrufunu teşvik ettiği, beklenen emeklilik maaşlarındaki artışın uzun vadede Çin'de hane halkı tasarrufunu engelleme eğiliminde olduğu, ancak bunun tersinin Hindistan'da bulunduğu tespit edilmiştir.

Fisher (2010) tarafından, kişisel tasarruf davranışları üzerine cinsiyet faktörünün etkisi araştırılmıştır. Çalışmanın veri seti 2007 yılında yapılan tüketici finansman anketi aracılığıyla yemin edilmiştir. Çalışmaya 702 kadın 462 erkekten oluşan tek kişilik 1171 hane dahil edilmiştir. Çalışmada lojistik regresyon analizi kullanılmıştır. Çalışma neticesinde; kısa vadeli ve düzenli tasarruf davranışının belirleyicilerinin cinsiyete göre değişiklik gösterdiği, kadınların sağlık durumları kötü olduğu zaman kısa vadede tasarruf etme ihtimalinin düşük olduğu, aynı koşullardaki erkeklerin bu durumdan kısa vadeli tasarruflarının önemli ölçüde etkilenmediği, düşük risk toleransının olmasının kadınların kısa vadede tasarruf etme ve düzenli tasarruf yapma olasılığını olumsuz yönde etkilediği, eğitimin erkeklerin kısa vadede tasarruf etme ve düzenli olarak tasarruf etme olasılığını artırdığı tespit edilmiştir.

Yaraşır ve Yılmaz (2011) tarafından, OECD ülkelerinin özel tasarruf tutumları incelenmiştir. Çalışmada dinamik panel veri analizi yöntemi kullanılmıştır. Çalışma neticesinde özel tasarrufların; enflasyon oranı, büyüme, gelir düzeyi, cari hesap dengesi, reel faiz oranları, bağımlılık oranları, özel sektör kredileri ve kamu tasarrufları gibi değişkenler tarafından etkilendiği, bir önceki yıl tasarruf oranlarının, özel kredilerin, cari hesap dengesinin ve enflasyonun özel tasarruflar üzerinde pozitif, kamu tasarruflarının ve yaşlı bağımlılık oranlarının ise negatif etkiler oluşturduğu tespit edilmiştir.

Ricketts, Rezek ve Campbell (2013) tarafından, kişilerin sağlık durumları ile tasarruf davranışları arasındaki ilişki araştırılmıştır. Çalışmanın veri seti "National Longitudinal Survey of Youth" aracılığıyla temin edilmiştir. Çalışmada iki aşamalı en küçük kareler yöntemi kullanılmıştır. Çalışmada 41-50 yaş arasındaki kişilerin sağlık ölçümü için sağlık algısı, fiziksel bileşen puanı, zihinsel bileşen puanı, depresyon puanı ve çeşitli sağlık sorunlarının teşhisi kullanılmıştır. Çalışma neticesinde; sağlık algısı ve fiziksel bileşen puanı kişilerin tasarruf etme isteği ile olumlu yönde ilişkili olduğu, önemli sağlık problemlerinin teşhisinin kişilerin tasarruf etme isteği ile negatif yönde ilişkili olduğu, zihinsel bileşen puanının ve depresyon puanının kişilerin tasarruf etmeye istekli olmaları üzerindeki etkisinin erkekler ve kadınlar arasında önemli ölçüde farklılık gösterdiği, daha yüksek bir zihinsel bileşen puanının, kadınların tasarruf etme isteği ile pozitif yönde ilişkili olduğu; depresyon puanının, kadınların olumsuz olarak tasarruf etme isteğini etkilediği, hem zihinsel bileşen skorunun hem de depresyon puanının erkek katılımcıların tasarruf etme isteği ile ilişkili olmadığı tespit edilmiştir.

Şengür ve Taban (2015) tarafından, gelir dağılımı ve tasarruf ilişkisi üzerine bir çalışma yapılmıştır. Çalışmanın veri seti Türkiye İstatistik Kurumu aracılığıyla temin edilmiştir. Çalışmada çoklu doğrusal regresyon yöntemi kullanılmıştır. Çalışma neticesinde, hanehalkı

gelir türlerinden olan ücret-prim geliri, faiz ve kira geliri, emekli maaşı ve diğer maaşların hanehalkı tasarruflarını etkilediği tespit edilmiştir.

Barbić, Palić ve Bahovec (2016) tarafından, finansal okuryazarlık ile emeklilik planlaması ve emeklilik için tasarruf konusundaki tutumlar arasındaki ilişki araştırılmıştır. Çalışmada, 20-79 yaş aralığında bulunan Hırvatistan'da yaşayan 451 kişiye anket uygulaması yapılmıştır ve lojistik regresyon yöntemi kullanılmıştır. Çalışma neticesinde insanların genellikle emeklilik planlaması konusunda olumlu tutumlara sahip oldukları, ancak bunların sadece birkaçının özel emeklilik tasarruflarına sahip olduğu, emeklilikteki refahın tasarrufa bağlı olduğu, emeklilik için yeterince tasarruf sağlamayan bireylerin genellikle nispeten düşük bir finansal okuryazarlık düzeyine sahip olduğu tespit edilmiştir.

Brown ve Taylor (2016) tarafından, bireylerin zaman içindeki tasarruf davranışları incelenmiştir. Çalışmanın veri seti "British Household Panel Survey and Understanding Society" aracılığıyla temin edilmiştir. Çalışmada, 11-30 yaş arası bireylerin tasarruf davranışının belirleyicileri araştırılmıştır. Çalışma neticesinde; ebeveyn ödeneklerinin harçlıkların (yarı zamanlı çalışmalardan kazanılanlar), bir çocuğun tasarruf etme olasılığını etkilediği, hane reisinin finansal beklentilerinin, çocuklarının tasarruf davranışlarını etkilediği, tasarruf davranışı hususunda nesiller arası bir ilişki olmadığı, ebeveynlerin tasarruf davranışlarının, çocuklarının tasarruf kararları üzerinde hiçbir etkiye sahip olmadığı, çocuk yaşta tasarruf etmenin hem aylık olarak tasarruf etme olasılığı hem de yetişkin olarak tasarruf edilen tutar üzerinde büyük olumlu bir etkisinin olduğu tespit edilmiştir.

Paule-Paludkiewicz, Fuchs-Schündeln ve Masella (2016) tarafından, hanehalkı tasarruf davranışlarını kültürel özelliklerin nasıl etkilediği araştırılmıştır. Çalışmanın veri seti Alman Sosyo-Ekonomik Panelinden elde edilmiştir ve çalışmada 1992 yılından 2014 yılına kadar olan veriler kullanılmıştır. Çalışma neticesinde; kültürün hanehalkı tasarrufları için itici bir güç olduğu, tasarruf etmeye veya birikim yapmaya vurgu yapan ülkelerden göç eden bireylerin Almanya'da daha fazla tasarruf etme eğiliminde olduğu, bunun göçmenlerin çocukları içinde geçerli olduğu tespit edilmiştir.

Sengür ve Taban (2016) tarafından, Türkiye'nin hanehalkı tasarruf belirleyicileri üzerine bir araştırma yapılmıştır. Çalışmada verilerin analizi için lojistik regresyon yöntemi kullanılmıştır. Çalışma neticesinde; konut mülkiyeti, fazladan bir evin olması, yıllık harcanabilir gelirin 10.000 ₺'nin üzerinde olması ve eğitim seviyesinin hanehalkı tasarrufları üzerinde olumlu bir etkisinin olduğu; araç sahibi olunması, ailedeki üye sayısının fazla olması, geçici veya mevsimsel istihdam durumunun olması ve kırsal kesimde yaşanıyor olmasının hanehalkı tasarrufları üzerinde olumsuz bir etkisinin olduğu tespit edilmiştir.

Van Santen (2016) tarafından, hanehalkı tasarrufları ile emekli maaşları arasındaki ilişki ile hem emekli maaşlarının özel tasarruf üzerindeki yerinden edilme etkisini hem de emeklilik gelirindeki belirsizlik nedeniyle ihtiyati tasarruf etkisini araştırılmıştır. Çalışmada Hollandalı hanehalkları için anket verileri kullanılmıştır. Çalışma neticesinde; emeklilik fonu performansından kaynaklanan dışsal varyasyondan yararlanarak, beklenen emeklilik geliri ile tasarrufların önemli ölçüde azaldığı, emeklilik gelirlerindeki belirsizliklerin hanehalklarının tasarruflarını arttırdığı tespit edilmiştir.

Ma, Su ve Huang (2018) tarafından, Çin'deki hanehalkı tasarruf davranışlarına dini inancın etkisi incelenmiştir. Çalışmanın veri seti anket yöntemi aracılığıyla temin edilmiştir. Çalışmada tobit regresyon yöntemi ve sıralı lojistik regresyon yöntemi kullanılmıştır. Çalışma neticesinde; inançlı bireylerin tasarruf eğiliminin inançlı olmayan bireylerinkinden daha yüksek olduğu,

hanehalkı tasarruf oranının inançlı olmayan bireylerinkinden daha düşük olduğu, dini inanç sahibi bireylerin farklı ekonomik tutumlara, daha güçlü tasarruf farkındalığına ve riskten kaçınma eğilimine sahip olduğu, daha zayıf finansal sorumlulukların daha fazla tasarruf eğilimine yol açtığı ve daha güçlü sosyal sorumluluk duygusunun hanehalkı tasarruf oranını düşürdüğü tespit etmiştir.

Amuedo-Dorantes, Juarez ve Alonso (2019) tarafından, emeklilik programlarının Meksikalı hanehalklarının tasarrufları üzerindeki etkileri araştırılmıştır. Çalışmanın veri seti Meksika Gelir ve Harcama Anketi'nden elde edilmiştir. Çalışma neticesinde; emeklilik programının kendi başına, en yaşlı üyesi 18-54 veya 65-69 yaşındaki hanelerin tasarruf oranlarında bir azalma ile ilişkili olduğu, eyalet emekli maaşlarının, tasarruf üzerinde önemli bir etkisinin olmadığı, federal ve eyalet emeklilik programlarının birleştirilmesinin hanehalklarının tasarruf oranı üzerindeki etkisinin olmadığı, katkı payı içermeyen emekli maaşlarının, 70 yaşında veya daha büyük üyeleri olan hanelerin tasarrufları üzerinde önemli bir etkisi olmadığı tespit edilmiştir.

Chiu vd. (2019) tarafından, hamilelik söz konusu olduğu zaman hanelerin tasarruf eğilimi incelenmiştir. Çalışmanın veri seti Zambiya'da bulunan üç ilde son bir yılda doğum yapan 2381 kadından oluşmuştur. Kadınlar son hamileliklerinde hanehalkı tasarruflarının yeterliliği algılarını bildirmişlerdir kadınlardan alınan cevaplar tasarruf edilmedi, yeterli tasarruf edilmedi, yeterli tasarruf edildi şeklinde kategorize edilmiştir. Çalışmada verilerin analizi için lojistik regresyon yöntemi ve t testleri kullanılmıştır. Çalışma neticesinde; hamilelik söz konusu olduğu zaman hanelerin %51'inin doğum için yeterli tasarruf yaptığı, %32'sinin yetersizde olsa tasarruf yaptığı, %17'sinin tasarruf yapmadığı, hanehalkı refahı ile tasarruf yapma arasında olumlu bir ilişki olduğu, doğum öncesi bakım hizmetlerine erken başlamanın yeterince tasarruf etmeyle olumlu bir ilişkisinin olduğu tespit edilmiştir.

Horioka (2019) tarafından, Japon hanehalklarının tasarruf davranışları üzerinde kültür ve sosyal normların etkisi incelenmiştir. Çalışma neticesinde; Japonya'nın hanehalkı tasarruf oranının düşük ve negatif olduğu, savaş yılları hariç 1960-1985 yılları arasında tasarruf oranlarının yüksek olduğu, tasarruf davranışlarının kültürel ve sosyal normlardan tam olarak etkilenmediği, çocuklarına diğer toplumlara kıyasla daha az miras bırakma eğilimde oldukları tespit edilmiştir.

Yao, Xu ve Zhang (2019) tarafından, Wenchuan kentindeki 2008 depreminin Çin halkının tasarrufları üzerine etkisi araştırılmıştır. Çalışmada Çin Hanehalkı Gelir Projesi veri tabanından elde edilen anket verileri kullanılmıştır. Çalışma dahilinde, 2007 yılında depremden önce ve 2008 yılında depremden sonra yapılan anketlerden elde edilen veriler kullanılmıştır. Çalışma neticesinde; depremden daha çok etkilenen yerlerdeki ve daha düşük gelir düzeyindeki bireylerin stres bozukluğu, otokontrollerinin azalma yaşadıkları, otokontrolün doğrudan tasarruf davranışıyla ilişkili olduğu, daha ağır şekilde etkilenen ve daha düşük gelirli hanehalklarının tasarruflarının azaldığı tespit edilmiştir.

Fulford (2020) tarafından, gelirin ihtiyat tasarrufları üzerine etkisi incelenmiştir. Çalışmanın veri seti ABD'de Tüketici Finansmanı Araştırması'ndan elde edilmiştir. Çalışma neticesinde; düşük gelirli hanelerin daha fazla ihtiyat tasarrufu yaptığı tespit edilmiştir.

Hua ve Erreygers (2020) tarafından Vietnamlı hanelerin tasarruf davranışlarının belirleyicileri araştırılmıştır. Çalışmanın için "2010 Vietnam Household Living Standard Survey" veri seti kullanılmıştır. Kantil regresyon yapılan çalışma neticesinde; hanehalkı özelliklerinin tasarruf oranlarını etkileme biçiminin hanehalkı tasarruf oranı dağılımının her bir kantili için farklı

olduğunu göstermektedir. Hanehalkı özellikleri, daha düşük niceliklerde daha güçlü etkilere sahip olma eğiliminde olduğu, hane ve hane reisi özelliklerinin kırsal kesimde kentsel hanelere göre daha güçlü önemli etkilere sahip olduğu ve çocuklar ve yaşlılar hanehalkı işgücününün bir parçası olup tasarrufu arttırdıkları tespit edilmiştir.

Levenko (2020) tarafından, Avrupa'da hanehalkı tasarrufunun belirleyicileri araştırılmıştır. Çalışmada 1996-2017 yılları arasında 22 Avrupa ülkesi için toplu ulusal bazlı veriler kullanılmıştır. Veri; Avusturya, Belçika, Kıbrıs, Çekya, Danimarka, Estonya, Finlandiya, Fransa, Almanya, Macaristan, İrlanda, İtalya, Letonya, Litvanya, Hollanda, Polonya, Portekiz, Slovakya, Slovenya, İspanya, İsveç ve Birleşik Krallık'ı kapsamaktadır. Çalışma neticesinde; hanehalkı tasarruf oranlarının oldukça kalıcı olduğu, tasarrufun iki temel belirleyicisi olduğu, bunların gelir artışı ve işgücü geliri belirsizliği veya ihtiyati neden olduğu, kredi mevcudiyeti, faiz oranları, enflasyon ve diğer makroekonomik beklentilerin tasarruf üzerinde çok az etkisinin olduğu, işsizliğin ekonomik büyüme üzerindeki olumsuz etkisinin hanehalkı tasarruf kanalı yoluyla arttığı, mevcut tüketimi düşürdüğü ve uzun süre düşük tuttuğu tespit edilmiştir.

Yang (2020) tarafından, emekliliğin hanehalkı tasarrufu üzerindeki etkisi incelenmiştir. Çalışmanın veri seti "Taiwanese Survey of Family Income and Expenditure" aracılığıyla elde edilmiştir. Çalışma sonucunda bireysel emekliliğin zorunlu kılınmasının hanehalkı tasarruflarını azalttığı tespit edilmiştir.

Tan ve Liu (2020) tarafından, yapılan iki çocuk politikasının tasarruflar üzerindeki ekonomik etkisi araştırılmıştır. Çalışmada, Çin Göçmenleri Dinamik Anketi kullanılmıştır. Çalışma neticesinde; iki çocuk politikasının hanehalkı tasarruf oranlarını ortalama yüzde 1,96 puan ve kırsal-etnik azınlık grupları hariç tutarsa yüzde 4,88 puan azalttığı ve aile gelirini geçici olarak azalttığı tespit edilmiştir.

Israile vd. (2021) tarafından para politikasının hanehalkı tasarrufları üzerindeki etkisi araştırılmaktadır. Çalışmanın veri seti "Japan Panel Survey of Consumers" aracılığıyla elde edilmiştir. Çalışma sonucunda mali genişlemenin hanehalklarının net tasarrufundaki açıklığa olumsuz etki yaptığı, buna karşılık, en az bir akademisyeni olan hanelerin, mali genişlemenin bu olumsuz etkilerini telafi etme eğiliminde olduğu ve bundan faydalanabildiği tespit edilmiştir.

Suresh vd. (2021) tarafından, kadınların tasarruf davranışlarına etki eden faktörler araştırılmıştır. Çalışma sonucunda Hindistan'da kadınların tasarruf davranışını etkileyen önemli faktörlerin faiz oranı, kişi başına gayrisafi yurtiçi hasıla büyümesi, enflasyon oranı olduğu tespit edilmiştir.

3. METODOLOJİ

3.1. Veri

Bu çalışmanın veri seti, Türkiye İstatistik Kurumundan sağlanmıştır ve çalışmada 2015-2017 Hanehalkı Bütçe Araştırması Anketleri kullanılmıştır. Türkiye sınırları içinde bulunan tüm yerleşim yerleri anketin kapsamına dahil edilmiştir ve çalışmada kurumsal nüfus kapsamında bulunanlar ile göçer nüfus kapsam dışı tutulmuştur. Hanehalkı Bütçe Anketi'nde birinci aşama örnekleme birimi olan blokların seçiminde kullanılan temel örnekleme çerçevesi Ulusal Adres Veri Tabanıdır. Tabakalı iki aşamalı küme örnekleme yöntemi kullanılmıştır (TÜİK, 2018). Çalışmada 33843 hane sorumlusu ile modelleme yapılmıştır.

3.2. Değişkenler

Çalışmada kullanılan bağımlı değişken hanehalkının tasarruf tercihidir. Hanelerin tasarruf tercihleri için ev, arsa, dükkan, tarla vb. edinimleri, konut kooperatif üyelikleri gayrimenkul tasarrufu seçeneğinde, altın ve döviz tasarrufları altın-döviz tasarrufları seçeneğinde, banka hesabı tasarrufları başka bir seçenekte, tahvil, bono, hisse senedi, fon tasarrufları sermaye piyasası tasarrufları seçeneğinde, işe yapılan tasarruflar başka bir seçenekte yer almıştır. Tasarruf seçeneklerinden, faiz ile borç para verme seçeneği ve diğer seçeneği frekansları çok düşük olması sebebiyle analizden dışlanmıştır.

Çalışmada kullanılan bağımlı değişkenler model yapısı gereği alt dal bağımsız değişkenleri ve üst dal bağımsız değişkenleri olarak ikiye ayrılmaktadır. Alt dal bağımsız değişkenleri; çalışma durumu, eğitim durumu, yaş, hanehalkı büyüklüğü, gelir düzeyi ve yıl değişkenleridir. Üst dal bağımsız değişkenleri ise cinsiyet, medeni durum, konut tipi, konutun ısıtma sistemi, yakıt türü (ısınma), yakıt türü (sıcak su), konut alanı, konut mülkiyet durumu, ikinci konut sahipliği, özel sigorta sahipliği, kredi kartı kullanımı, otomobil sahipliği, sigara kullanma alışkanlığı, dışarıda yemek yeme alışkanlığı, sinema alışkanlığı, pazara gitme alışkanlığı faktörleri kullanılmıştır.

3.3. Araştırma Yöntemi

Çalışmada öncelikli olarak hanelerin tasarruf yapma durumuna göre frekans analizleri yapılmıştır. Akabinde hanelerin tasarruf yapma durumu ve modele dahil edilen bağımsız değişkenler arasındaki ilişkiyi incelemek için ki-kare bağımsızlık testleri yapılmıştır. Nihai olarak da nested logit regresyon modeli kullanılarak hanelerin tasarruf tercihleri üzerinde etkili olan faktörler belirlenmiştir.

4. BULGULAR

4.1. Tanımlayıcı İstatistikler

Türkiye’de hanelerin tasarruf tercihleri üzerinde etkili olabilecek faktörlere ilişkin tanımlamalar, tasarruf tercihlerine yönelik frekanslar ve ki kare bağımsız test sonuçları Tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1. Özet İstatistikler

Değişkenler	Tasarruf tercihi						χ^2	P
	Gayrimenkul	Altın-Döviz	Banka Hesabı	Sermaye Piyasası	İşe Yapılan Yatırım	Tasarruf Yapmama		
Demografik göstergeler								
<i>Eğitim Durumu</i>								
Bir Okul	51 (3,6)	69 (5,6)	106 (5)	1 (0,3)	167 (9,3)	3707 (13,7)	2481,525	0,000
Bitirmedi								
İlkokul	491 (34,2)	379 (30,8)	605 (28,3)	46 (16)	1018 (56,6)	12062 (44,7)		
Ortaokul	146 (10,2)	149 (12,1)	212 (9,9)	22 (7,7)	221 (12,3)	3616 (13,4)		
Lise	295 (20,5)	228 (18,5)	415 (19,4)	65 (22,6)	252 (14)	4445 (16,5)		
Üniversite	453 (31,5)	405 (32,9)	798 (37,4)	153 (53)	140 (7,8)	3161 (11,7)		
<i>Cinsiyet</i>								
Erkek	1351(94,1)	1090(88,6)	1807(84,6)	258(89,9)	1723(95,8)	22994(85,2)	252,957	0,000
Kadın	85(5,9)	140(11,4)	329(15,4)	29(10,1)	75(4,2)	3997(14,8)		
<i>Yaş</i>								
15-24	2 (0,1)	15 (1,2)	25 (1,2)	3 (1)	4 (0,2)	347 (1,3)	387,176	0,000
25-34	232 (16,2)	208 (16,9)	351 (16,4)	51 (17,8)	140 (7,8)	3599 (13,3)		
35-44	478 (33,3)	291 (23,7)	440 (20,6)	103 (35,9)	394 (21,9)	6517 (24,1)		
45-54	349 (24,3)	317 (25,8)	419 (19,6)	71 (24,7)	528 (29,4)	6303 (23,4)		
55-64	230 (16)	235 (19,1)	441 (20,6)	44 (15,3)	429 (23,9)	5065 (18,8)		
65+	145 (10,1)	164 (13,3)	460 (21,5)	15 (5,2)	303 (16,9)	5160 (19,1)		
<i>Medeni Durum</i>								
Hiç	32 (2,2)	66 (5,4)	164 (7,7)	20 (7)	28 (1,6)	891 (3,3)	397,097	0,000
Evlenmedi								
Evli	1322 (92,1)	1038 (84,4)	1652 (77,3)	244 (85)	1677 (93,3)	22211 (82,3)		
Boşandı-Eşi	82 (5,7)	126 (10,2)	320 (15)	23 (8)	93 (5,2)	3889 (14,4)		
Öldü								
<i>Hanehalkı Büyüklüğü</i>								
1 kişi	57 (4)	104 (8,5)	301 (14,1)	24 (8,4)	36 (2)	2450 (9,1)	764,747	0,000

2 kişi	231 (16,1)	298 (24,2)	650 (30,4)	47 (16,4)	405 (22,5)	6204 (23)	
3 kişi	379 (26,4)	320 (26)	556 (26)	95 (33,1)	364 (20,2)	5773 (21,4)	
4 kişi	429 (29,9)	306 (24,9)	431 (20,2)	87 (30,3)	401 (22,3)	5971 (22,1)	
5 kişi	194 (13,5)	136 (11,1)	128 (6)	29 (10,1)	255 (14,2)	3252 (12)	
6+	146 (10,2)	66 (5,4)	70 (3,3)	5 (1,7)	337 (18,7)	3341 (12,4)	
Konut ile ilgili göstergeler							
Konut Tipi							
Müstakil Konut	412 (28,7)	403 (32,8)	563 (26,4)	50 (17,4)	1294 (72)	13410 (49,7)	1280,564 0,000
Apartman Dairesi	1023 (71,3)	827 (67,2)	1573 (73,6)	237 (82,6)	504 (28)	13574 (50,3)	
Konutun Isıtma Sistemi							
Isıtılmalı Merkez Kalorifer Sistemi	289 (20,1)	258 (21)	449 (21)	69 (24)	147 (8,2)	2608 (9,7)	1885,747 0,000
Kat Kaloriferi Sistemi (kombi vb.)	704 (49)	528 (42,9)	1022 (47,8)	175 (61)	380 (21,1)	7975 (29,5)	
Soba Elektrikli Isıtıcı	397 (27,6)	381 (31)	544 (25,5)	37 (12,9)	1229 (68,4)	14777 (54,7)	
	46 (3,2)	63 (5,1)	121 (5,7)	6 (2,1)	42 (2,3)	1631 (6)	
Yakıt Türü (Isınma)							
Geleneksel Yakıt Türü	560 (39)	490 (39,9)	700 (32,8)	67 (23,3)	1359 (75,6)	15625 (57,9)	1205,065 0,000
Gelişmiş Yakıt Türü	876 (61)	739 (60,1)	1435 (67,2)	220 (76,7)	439 (24,4)	11341 (42,1)	
Yakıt Türü (Sıcak Su)							
Geleneksel Yakıt Türü	60 (4,2)	45 (3,7)	70 (3,3)	5 (1,7)	224 (12,5)	2407 (8,9)	208,329 0,000
Gelişmiş Yakıt Türü	1376 (95,8)	1185 (96,3)	2066 (96,7)	282 (98,3)	1574 (87,5)	24584 (91,1)	
Konut Alanı							
60 m ² ve daha az	36 (2,5)	32 (2,6)	70 (3,3)	5 (1,7)	68 (3,8)	1897 (7)	631,541 0,000
61 m ² -90 m ²	344 (24)	317 (25,8)	559 (26,2)	55 (19,2)	519 (28,9)	9212 (34,1)	
91 m ² -120 m ²	541 (37,7)	466 (37,9)	841 (39,4)	120 (41,8)	664 (36,9)	10013 (37,1)	
121 m ² -150 m ²	318 (22,1)	279 (22,7)	436 (20,4)	73 (25,4)	321 (17,9)	4193 (15,5)	
151 m ² +	197 (13,7)	136 (11,1)	230 (10,8)	34 (11,8)	226 (12,6)	1676 (6,2)	
Ekonomik göstergeler							
Konut Mülkiyeti Durumu							
Ev Sahibi	1133 (78,9)	782 (63,6)	1412 (66,1)	164 (57,1)	1439 (80)	16171 (59,9)	836,281 0,000
Kiracı	156 (10,9)	252 (20,5)	438 (20,5)	84 (29,3)	156 (8,7)	6370 (23,6)	
Lojman	74 (5,2)	59 (4,8)	65 (3)	7 (2,4)	7 (2,4)	369 (1,4)	
Ev Sahibi Değil Ama Kira Ödemiyor	73 (5,1)	137 (11,1)	221 (10,3)	32 (11,1)	201 (11,2)	4081 (15,1)	
İkinci Konut Sahipliği							
Yok	1222 (85,1)	1075 (87,4)	1805 (84,5)	257 (89,5)	1586 (88,2)	25192 (93,3)	389,81 0,000
Var	214 (14,9)	155 (12,6)	331 (15,5)	30 (10,5)	212 (11,8)	1799 (6,7)	
Özel Sigorta Sahipliği							
Yok	1151 (80,2)	999 (81,2)	1695 (79,4)	54 (18,8)	1583 (88)	25038 (92,8)	2400,263 0,000
Var	285 (19,8)	231 (18,8)	441 (20,6)	233 (81,2)	215 (12)	1953 (7,2)	
Kredi Kartı Kullanımı							
Yok	397 (27,6)	411 (33,4)	675 (31,6)	34 (11,8)	995 (55,3)	14415 (53,4)	1024,485 0,000
Var	1039 (72,4)	819 (66,6)	1461 (68,4)	253 (88,2)	803 (44,7)	12576 (46,6)	
Gelir Düzeyi							
1. gelir düzeyi (en düşük)	33 (2,3)	75 (6,1)	110 (5,1)	5 (1,7)	133 (7,4)	6419 (23,8)	4326,132 0,000
2.gelir düzeyi	98 (6,8)	110 (8,9)	192 (9)	15 (5,2)	238 (13,2)	6123 (22,7)	
3.gelir düzeyi	232 (16,2)	209 (17)	337 (15,8)	28 (9,8)	326 (18,1)	5644 (20,9)	
4.gelir düzeyi	370 (25,8)	307 (25)	510 (23,9)	72 (25,1)	407 (22,6)	5110 (18,9)	
5.gelir düzeyi (en yüksek)	703 (49)	529 (43)	987 (46,2)	167 (58,2)	694 (38,6)	3695 (13,7)	
Otomobil Sahipliği							
Yok	515 (35,9)	484 (39,3)	867 (40,6)	91 (31,7)	788 (43,8)	16996 (63)	1234,808 0,000
Var	921 (64,1)	746 (60,7)	1269 (59,4)	196 (68,3)	1010 (56,2)	9995 (37)	
Sosyal ve çevresel göstergeler							
Sigara Kullanım Aışkanlığı							
Yok	727 (50,6)	655 (53,3)	1251 (58,6)	138 (48,1)	849 (47,2)	1122292 (45,5)	164,85 0,000
Var	709 (49,4)	575 (46,7)	885 (41,4)	149 (51,9)	949 (52,8)	14699 (54,5)	
Dışarda yemek Yeme Aışkanlığı							
Yok	852 (59,3)	704 (57,2)	1169 (54,7)	110 (38,3)	1289 (71,7)	20567 (76,2)	966,9 0,000
Var	584 (40,7)	526 (42,8)	967 (45,3)	177 (61,7)	509 (28,3)	6424 (23,8)	
Sinema Aışkanlığı							
Yok	1259 (87,7)	1042 (84,7)	1785 (83,6)	219 (76,3)	1696 (94,3)	25619 (94,9)	793,645 0,000
Var	177 (12,3)	188 (15,3)	351 (16,4)	68 (23,7)	102 (5,7)	1372 (5,1)	
Pazara Gitme Aışkanlığı							

Yok	494 (34,4)	372 (30,2)	676 (31,6)	117 (40,8)	709 (39,4)	10212 (37,8)	68,517	0,000
Var	942 (65,6)	858 (69,8)	1460 (68,4)	170 (59,2)	1089 (60,6)	16779 (62,2)		
<i>Yıl</i>								
2015	455 (31,7)	332 (27)	560 (26,2)	37 (12,9)	554 (30,8)	8987 (33,3)	153,889	0,000
2016	496 (34,5)	395 (32,1)	730 (34,2)	101 (35,2)	652 (36,3)	9053 (33,5)		
2017	485 (33,8)	503 (40,9)	846 (39,6)	149 (51,9)	592 (32,9)	8951 (33,2)		
Parantez içlerinde yüzdeler yer almaktadır.								

Hanelerin tasarruf tercihleri ile hane reislerinin meslekleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Tasarruf yapmayanların %35,9'unun bir işte çalışmadığı tespit edilmiştir. Hanelerin tasarruf tercihleri ile hane reislerinin eğitimi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. İşe yapılan yatırımlar aracılığıyla tasarruf yapanların %56,6'sı ilköğretim mezunu olduğu tespit edilmiştir. Hanelerin tasarruf tercihleri ile hane reisinin cinsiyeti arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Gayrimenkul tasarrufu yapanların %94,1'inin erkek olduğu tespit edilmiştir. Hanelerin tasarruf tercihleri ile hane reisinin yaşı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Gayrimenkul tasarrufu yapanların %33,3'ünün 35-44 yaş aralığında olduğu tespit edilmiştir. Hanelerin tasarruf tercihleri ile hane reisinin medeni durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. İşe yapılan yatırımlar aracılığıyla tasarruf yapanların %93,3'ünün evli olduğu tespit edilmiştir.

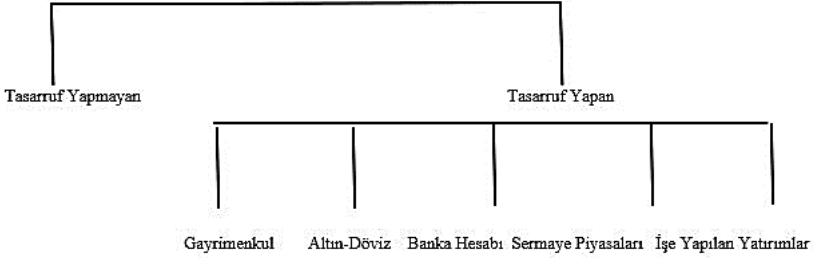
Hanelerin tasarruf tercihleri ile konut tipi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Sermaye piyasası ürünlerine yönelik tasarruf yapanların %82,6'sının apartman dairesinde ikamet ettiği tespit edilmiştir. Hanelerin tasarruf tercihleri ile yaşanan konutun ısıtma sistemi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. İşe yapılan yatırımlar aracılığıyla tasarruf yapanların %68,4'ünün konutlarında soba olduğu tespit edilmiştir. Hanelerin tasarruf tercihleri ile yaşanan konutun ısınma yakıt türü arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Sermaye piyasası ürünlerine yönelik tasarruf yapanların %76,7'sinin gelişmiş yakıt türü kullandığı tespit edilmiştir.

Hanelerin tasarruf tercihleri ile yaşanan konutun mülkiyeti durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. İşe yönelik yatırımlar aracılığıyla tasarruf yapanların %80'inin ev sahibi olduğu tespit edilmiştir. Hanelerin tasarruf tercihleri ile ikinci konut sahipliği arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Tasarruf yapmayanların %93,3'ünün ikinci bir konuta sahip olmadığı tespit edilmiştir. Hanelerin tasarruf tercihleri ile özel sigorta sahipliği arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Tasarruf yapmayanların %92,8'inin özel sigortaya sahip olmadığı tespit edilmiştir. Hanelerin tasarruf tercihleri ile kredi kartı kullanımı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Gayrimenkul tasarrufu yapanların %72,4'ünün kredi kartı kullandığı tespit edilmiştir. Hanelerin tasarruf tercihleri ile hane halkının kullanılabilir geliri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Gayrimenkul tasarrufu yapanların %49'unun en yüksek gelir düzey grubundan olduğu tespit edilmiştir.

Hanelerin tasarruf tercihleri ile dışarıda yemek yeme alışkanlığı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Tasarruf yapmayanların %76,2'sinin dışarıda yemek yeme alışkanlığının olmadığı tespit edilmiştir. Hanelerin tasarruf tercihleri ile sinemaya gitme alışkanlığı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Tasarruf yapmayanların %94,9'unun sinema alışkanlığının olmadığı tespit edilmiştir. Hanelerin tasarruf tercihleri ile pazara gitme alışkanlığı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Altın-döviz tasarrufu yapanların %69,8'inin pazara gitme alışkanlığının olduğu tespit edilmiştir.

4.2. Model Tahmini

Çalışmada yer alan hanelerin tasarruf tercihleri üzerinde etkili olan faktörleri belirlemek için nested logit regresyon modeli kullanılmıştır. Hanelerin tasarruf tercihlerine ait dal yapısı Şekil 1'de verilmiştir.

Şekil 1. Nested Logit Model Ağaç Yapısı

İki seviyeli, nested logit model tahmini yapılırken üst dal denklemlerinde cinsiyet, medeni durum, konut tipi, konutun ısıtma sistemi, yakıt türü (ısıtma), yakıt türü (sıcak su), konut alanı, konut mülkiyet durumu, ikinci konut sahipliği, özel sigorta varlığı, kredi kartı kullanımı, otomobil sahipliği, sigara kullanma alışkanlığı, dışarıda yemek yeme alışkanlığı, sinema alışkanlığı, pazara gitme alışkanlığı faktörleri kullanılmıştır. Alt dal denklemlerinde ise çalışma durumu, eğitim durumu, yaş, hanehalkı büyüklüğü, gelir düzeyi, yıl faktörleri kullanılmıştır. Tam bilgiye dayalı maksimum olabilirlik yöntemi ile tahmin edilen iki düzeyli nested logit modelinin sonuçları Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2. Nested Logit Model Tahmin Sonuçları

Alt Dal Denklemleri								
Bağımlı Değişken	Altın-Döviz		Banka Hesabı		Sermaye Piyasaları		İşe Yapılan Yatırımlar	
	β	Std, hata	β	Std, hata	β	Std, hata	β	Std, hata
Çalışma Durumu	-0,268 ^a	0,058	-0,471 ^a	0,049	-0,822 ^a	0,119	0,718 ^a	0,052
Eğitim Durumu	-0,026	0,024	0,077 ^a	0,020	0,110 ^b	0,048	-0,567 ^a	0,028
Yaş	-0,020 ^a	0,002	-0,008 ^a	0,001	-0,051 ^a	0,004	-0,016 ^a	0,002
Hanehalkı Büyüklüğü	-0,254 ^a	0,021	-0,423 ^a	0,023	-0,334 ^a	0,042	-0,112 ^a	0,013
Gelir Düzeyi	0,511 ^a	0,031	0,595 ^a	0,030	0,617 ^a	0,057	0,489 ^a	0,028
Yıl	0,164 ^a	0,032	0,181 ^a	0,026	0,377 ^a	0,064	-0,072 ^a	0,027
Üst Dal Denklemleri								
Bağımlı Değişken	Tasarruf Yapma							
	β	Std, hata						
<i>Cinsiyet (referans: erkek)</i>								
<i>Medeni Durum (referans: evli)</i>								
<i>Konut Tipi (referans: müstakil konut)</i>								

Apartman Dairesi	-0,209 ^a	0,045
Konutun Isıtma Sistemi (<i>referans: soba</i>)		
Isıtımlı Merkez Kalorifer Sistemi	0,550 ^a	0,062
Kat Kaloriferi Sistemi (kombi vb.)	0,524 ^a	0,063
Elektrikli Isıtıcı	-0,092	0,091
<i>Yakıt Türü (Isınma) (referans: geleneksel yakıt türü)</i>		
Gelişmiş Yakıt Türü	-0,182 ^a	0,058
<i>Yakıt Türü (Sıcak Su) (referans: geleneksel yakıt türü)</i>		
Gelişmiş Yakıt Türü	-1,346 ^a	0,045
Konut Alanı	-0,008 ^a	0,000
<i>Konut Mülkiyet Durumu (referans: ev sahibi)</i>		
Kiracı	-0,704 ^a	0,042
Lojman	-0,183 ^c	0,098
Ev Sahibi Değil Ama Kira Ödemiyor	-0,750 ^a	0,048
<i>İkinci Konut Sahipliği (referans: yok)</i>		
Var	0,311 ^a	0,047
<i>Özel Sigorta Sahipliği (referans: yok)</i>		
Var	0,708 ^a	0,044
<i>Kredi Kartı Kullanımı (referans: yok)</i>		
Var	-0,056	0,036
<i>Otomobil Sahipliği (referans: yok)</i>		
Var	0,366 ^a	0,032
<i>Sigara Kullanım Alışkanlığı (referans: yok)</i>		
Var	-0,571 ^a	0,029
<i>Dışarda Yemek Yeme Alışkanlığı (referans: yok)</i>		
Var	0,257 ^a	0,034
<i>Sinema Alışkanlığı (referans: yok)</i>		
Var	0,402 ^a	0,054
<i>Pazara Gitme Alışkanlığı (referans: yok)</i>		
Var	-0,263 ^a	0,030
IV Parametreleri		
	Tasarruf Yapmayan	Tasarruf Yapan
	1	0,859 (0,033)
LR test of homoskedasticity (iv=1): chi2(1)=17,50 prob>chi2=0,000		
Log likelihood = -25203,421		
a<0,01, b<0,05, c<0,10		
Bağımlı değişenin temel sınıfı gayrimenkul tasarrufudur.		

Kurulan model istatistiki olarak anlamlı bulunmuştur ($P < 0.0001$). IV parametresi, tesadüfi fayda maksimizasyonu prensipleriyle tutarlılığı sağlamak için 0 ve 1 arasında olmalıdır (Koppelman ve Bhat, 2006). Tahmin edilen modelde tasarruf yapan ve tasarruf yapmayanların IV parametre değeri sırasıyla 1 ve 0,892 olarak bulunmuştur. Tasarruf yapmayanlara ilişkin IV parametre değerinin 1 çıkmasının sebebi dejenere nested yapısının söz konusu olmasıdır. Bir yuvada tek bir alternatifin olması durumunda o yuva dejenere olarak kabul edilir ve IV parametresi 1'e eşit olur (Koppelman ve Wen, 1998). Tasarruf yapanlara ilişkin IV parametresi (0,1] aralığında yer almaktadır. Bu değer alternatifler arasında sıfır olmayan bir korelasyonun olduğunu göstermektedir ve nested logit regresyon modelinin tesadüfi fayda teorisiyle uyumlu uygun bir model olduğunu söylemek mümkündür.

Model tahmini neticesinde hane reisi kadınların hane reisi erkeklere göre tasarruf yapma olasılığı daha az olduğu, boşanan veya eşi ölen hane reislerinin evlilere göre tasarruf yapma

olasılığının daha az olduğu tespit edilmiştir. Bununla birlikte; konutunun ısıtma sistemi ısıtmalı merkez kalorifer olan hanelerin soba olanlara göre tasarruf yapma olasılığının daha fazla olduğu, ısınma ve sıcak su için gelişmiş yakıt türü kullanan hanelerin geleneksel yakıt türü kullananlara göre tasarruf yapma olasılığının daha az olduğu, konut alanı arttıkça tasarruf yapma olasılığının azaldığı, kiracı hanelerin ev sahibi olanlara göre tasarruf yapma olasılığının daha düşük olduğu tespit edilmiştir. Hanelerden ikinci konutu, özel sigortası, otomobili olanların olmayanlara göre tasarruf yapma olasılığının daha fazla olduğu, sigara kullanma alışkanlığı ve pazara gitme alışkanlığı olanların olmayanlara göre tasarruf yapma olasılığının daha az olduğu, dışarıda yemek yeme ve sinemaya gitme alışkanlığı olanların olmayanlara göre tasarruf yapma olasılığının daha fazla olduğu tespit edilmiştir. Tasarruf tercihleri açısından; hane reisinin çalışıyor olması altın-döviz, banka hesabı, sermaye piyasası ürünlerine yönelik tasarruf yapma olasılığını azaltırken işe yapılan yatırımlara yönelik tasarruf yapma olasılığını arttırmaktadır. Hane reisini eğitim düzeyinin artması banka hesabına, sermaye piyasası ürünlerine yönelik tasarruf yapma olasılığını arttırırken işe yapılan yatırımlara yönelik tasarruf yapma olasılığını azaltmaktadır. Hane halkı büyüklüğündeki artış altın-döviz, banka hesabı, sermaye piyasası ürünlerine ve işe yapılan yatırımlara yönelik tasarruf yapma olasılığını azaltmaktadır. Haneleri gelir düzeyleri arttıkça altın-döviz, banka hesabı, sermaye piyasası ürünlerine ve işe yapılan yatırımlara yönelik tasarruf yapma olasılığını arttırmaktadır.

5. SONUÇ

Tasarruf tercihleri açısından; hane reisinin çalışıyor olması altın-döviz, banka hesabı, sermaye piyasası ürünlerine yönelik tasarruf yapma olasılığını azaltırken işe yapılan yatırımlara yönelik tasarruf yapma olasılığını arttırmaktadır. Hane reisinin eğitim düzeyinin artması banka hesabına, sermaye piyasası ürünlerine yönelik tasarruf yapma olasılığını arttırırken işe yapılan yatırımlara yönelik tasarruf yapma olasılığını azaltmaktadır. Hane halkı büyüklüğündeki artış altın-döviz, banka hesabı, sermaye piyasası ürünlerine ve işe yapılan yatırımlara yönelik tasarruf yapma olasılığını azaltmaktadır. Haneleri gelir düzeyleri arttıkça altın-döviz, banka hesabı, sermaye piyasası ürünlerine ve işe yapılan yatırımlara yönelik tasarruf yapma olasılığını arttırmaktadır.

Çalışmada, kurulan nested logit model istatistiki olarak anlamlı bulunmuştur ($P < 0,0001$). Hanelerin tasarruf yapma durumu ve tercihleri üzerinde demografik faktörler açısından; hane reisinin çalışma durumu, hane reisinin eğitim durumu, hane reisinin cinsiyeti, hane reisinin yaşı, hane reisinin medeni durumu, hane halkı büyüklüğü, konut ile ilgili faktörler açısından; konut tipi, konutun ısıtma sistemi, konutun ısınma yakıt türü, konutun sıcak su yakıt türü, konut alanı ekonomik faktörler açısından; konut mülkiyeti durumu, ikinci konut sahipliği, özel sigorta sahipliği, hanenin kullanılabilir geliri, otomobil sahipliği, sosyal ve çevresel faktörler açısından; sigara kullanım alışkanlığı, dışarıda yemek yeme alışkanlığı, sinema alışkanlığı, pazara gitme alışkanlığı ve araştırmaya katılım yılı faktörlerinin etkili olduğu tespit edilmiştir.

Çalışma sonucunda, hane reisi kadınların hane reisi erkeklere göre tasarruf yapma olasılığı daha az olduğu tespit edilmiştir. Literatürde benzer sonuçlar elde eden çalışmalar mevcuttur (Asma'a, 2016; Bajtelsmit ve Bernasek, 1996; Bertocchi, Brunetti ve Torricelli, 2008; Fisher, 2010; Hinz, McCarthy ve Turner, 1997; Ricketts et al., 2013; Shaikh vd., 2019).

Bekar hane reislerinin evlilere göre tasarruf yapma olasılığının daha az olduğu tespit edilmiştir. Literatürde Bertocchi vd. (2008) çalışmalarında bekarların daha az riskli yatırımlara yöneldiğini tespit etmiştir. Medeni durumun tasarruf tercihleri üzerinde etkili olduğunu bulan

başka çalışmalarda mevcuttur (Hinz vd., 1997; Sunden ve Surette, 1998; Säve-Söderbergh, 2003).

Hane reisinin çalışıyor olması altın-döviz, banka hesabı, sermaye piyasası ürünlerine yönelik tasarruf yapma olasılığını azaltırken işe yapılan yatırımlara yönelik tasarruf yapma olasılığını arttırmaktadır.

Hane reisinin eğitim düzeyinin artması banka hesabına, sermaye piyasası ürünlerine yönelik tasarruf yapma olasılığını arttırırken işe yapılan yatırımlara yönelik tasarruf yapma olasılığını azaltmaktadır. Eğitim faktörünün tasarruf yapma eğilimi üzerinde etkili olduğunu bulan çalışmalar vardır (Beckmann vd., 2013; Fisher, 2010; Khan, Gill ve Haneef, 2013; World Bank, 2011). Bununla birlikte eğitimin bazı kategorilerinin hanehalkı tasarrufları üzerinde olumsuz etkisi olduğunu bulan çalışmalarda mevcuttur (Burney ve Khan, 1992; Kulikov, Paabut ve Staehr, 2007). Eğitim düzeyi ile tasarruf yapmanın ilişkili olması eğitim düzeyi arttıkça finansal okuryazarlığın artması ve böylece daha bilinçli yatırım yapılması ile ilgili olabilir. Nitekim Barbić vd. (2016) çalışmalarında finansal okuryazarlığın tasarruf yapma ile ilişkili olduğunu tespit etmiştir.

Hane reisinin yaşındaki artış bütün tasarruf tercihlerinde hanelerin tasarruf yapma olasılıklarını azalttığı tespit edilmiştir. Literatürde benzer sonuçlar bulan çalışmalar vardır (Hurd ve Lee, 1995; Liberda, 1999; Şenol, 2018). Bu durum yaş ilerledikçe emeklilik sebebiyle gelirin azalması ile ve ölüm beklentisi ile tasarruf arasındaki negatif yönlü ilişki (Russet vd.,1994) ile ilişkili olabilir.

Hanehalkı büyüklüğündeki artışın bütün tasarruf tercihlerinde hanelerin tasarruf yapma olasılıklarını azalttığı tespit edilmiştir Literatürde benzer sonuçlar elde eden çalışmalar mevcuttur (Abdelkhalek et al., 2010; Denizer et al., 2002; Hurd & Lee, 1995; Liberda, 1999; Ricketts et al., 2013).

Haneleri gelir düzeyleri arttıkça altın-döviz, banka hesabı, sermaye piyasası ürünlerine ve işe yapılan yatırımlara yönelik tasarruf yapma olasılığını arttırmaktadır. . Literatürde benzer sonuçlar elde edilmiştir (Abdelkhalek vd., 2010; Agrawal, 2001; Beckmann vd., 2013; Horioka ve Terada-Hagiwara, 2012; Hüfner ve Koske, 2010; Khan vd., 2013; Liberda, 1999; World Bank, 2011). Gelir göstergesi olarak düşünülen özel sigorta, ikinci konut ve otomobil sahipliği açısından; hanelerden özel sigortası, ikinci konutu ve otomobili olmayanlara göre tasarruf yapma olasılığının daha fazla olduğu tespit edilmiştir. İkinci konut veya otomobil sahibi olan hanelerin gelir düzeylerinin çok düşük olmadığını varsaydığımızda bunlara sahip olmayanlara göre daha fazla tasarruf yapmaları beklenen bir durumdur. Yine benzer şekilde gelirle ilişkili olarak konutun ısıtma sistemi ısıtmalı merkez kalorifer olan hanelerin soba olanlara göre tasarruf yapma olasılığının daha fazla olduğu, kiracı hanelerin ev sahibi olanlara göre tasarruf yapma olasılığının daha düşük olduğu tespit edilmiştir

Sigara kullanma alışkanlığı olanların olmayanlara göre tasarruf yapma olasılığının daha az olduğu tespit edilmiştir. Bu durum sigara kullanımının bütçeye oluşturduğu yük ile ilişkili olabilir. Ayrıca bu durum sigara kullanımı olanların olmayanlara kıyasla sağlık harcamasının daha fazla olması bunun sonucu olarak da gelirlerinin daha az bir kısmını tasarrufa ayırmaları ile de ilişkili olabilir. Dışarıda yemek yeme ve sinemaya gitme alışkanlığı olanların olmayanlara göre tasarruf yapma olasılığının daha fazla olduğu tespit edilmiştir. Dışarıda yemek yeme, sinemaya gitme gibi sosyal aktiviteleri yapabilmeyen gelir ile ilişkili olduğu çerçevesinde bu beklenen durumdur.

KAYNAKÇA

- ABDELKHALEK, T., ARESTOFF, F., DE FREITAS, N. E. M., & MAGE, S. (2010). A microeconomic analysis of household savings determinants in Morocco. *African Review of Money Finance and Banking*, 7-27.
- AGRAWAL, P. (2001). The relation between savings and growth: cointegration and causality evidence from Asia. *Applied economics*, 33(4), 499-513.
- AMUEDO-DORANTES, C., JUAREZ, L., & ALONSO, J. (2019). The Effect Of Noncontributory Pensions On Saving In Mexico. *Economic Inquiry*, 57(2), 931-952.
- ANG, J. (2009). "Household saving behaviour in an extended life cycle model: A comparative study of China and India". *Journal of Development Studies*, 45(8), 1344-1359.
- ASMA'A, A. A. (2016). "Women Investors' Preferences: Case of Jordan". *International Business Research*, 9(4), 73-78.
- BAJTELSMIT, V. L., & BERNASEK, A. (1996). "Why do women invest differently than men?". *Financial Counseling and Planning*, 7, 1-10.
- BARBIĆ, D., PALIĆ, I., & BAHOVEC, V. (2016). Logistic regression analysis of financial literacy implications for retirement planning in Croatia. *Croatian Operational Research Review*, 7(2), 319-331.
- BECKMANN, E., HAKE, M., & URVOVA, J. (2013). Determinants of households' savings in Central, Eastern and Southeastern Europe. *Focus on European Economic Integration Q*, 3(13), 8-29.
- BERTOCCHI, G., BRUNETTI, M., & TORRICELLI, C. (2008). "Portfolio choices, gender and marital status". *Rivista di Politica Economica*, 98(5), 119-154.
- BOZKUŞ, S., & ÜÇDOĞRUK, Ş. (2007). "Hanehalkı Tasarruf Tercihleri-Türkiye Örneği". 8. Türkiye Ekonometri ve İstatistik Kongresi, 24-25 Mayıs 2007, Malatya.
- BROWN, S., & TAYLOR, K. (2016). "Early influences on saving behaviour: Analysis of British panel data". *Journal of banking & finance*, 62, 1-14
- BURNEY, N. A., & KHAN, A. H. (1992). Socio-economic characteristics and household savings: an analysis of the households' saving behaviour in Pakistan. *The Pakistan Development Review*, 31(1), 31-48.
- DENİZER, C., WOLF, H., & YING, Y. (2002). Household savings in the transition. *Journal of Comparative Economics*, 30(3), 463-475.
- FISHER, P. (2010). Gender differences in personal saving behaviors. *Journal of Financial Counseling and Planning*, 21(1), 14-24.
- FULFORD, S. L. (2020). Demand for emergency savings is higher for low-income households, but so is the cost of shocks. *Empirical Economics*, 58(6), 3007-3033.
- HINZ, R. P., MCCARTHY, D. D., & TURNER, J. A. (1997). "Are women conservative investors? Gender differences in participant-directed pension investments". *Positioning pensions for the twenty-first century*, 91-103.

- HORIOKA, C. Y., & TERADA-HAGIWARA, A. (2012). The determinants and long-term projections of saving rates in Developing Asia. *Japan and the World Economy*, 24(2), 128-137.
- HORIOKA, C. Y. (2019). Are the Japanese unique? Evidence from saving and bequest behavior. *The Singapore Economic Review*, 64(01), 5-22.
- HUA, T. X., & ERREYGERS, G. (2020). Applying quantile regression to determine the effects of household characteristics on household saving rates in Vietnam. *Journal of Asian Business and Economic Studies*.
- HURD, M. D., & LEE, H. K. (1995). Household saving rates in Korea: Evidence on life-cycle consumption behavior. *Journal of the Japanese and International Economies*, 9(2), 174-199.
- HUFNER, F., & KOSKE, I. (2010). Explaining household saving rates in G7 countries: Implications for Germany: OECD Publishing.
- ISRAEL, K. F., SEPP, T. F., & SONNENBERG, N. (2021). Japanese monetary policy and household saving. *Applied Economics*, 1-17.
- KEYNES, J. M. (1936). *The General Theory of Employment, Interest, and Money* [Elektronik Sürüm]. Adelaide: The University of Adelaide Library Electronic Texts Collection.
- KHAN, T., GILL, A. R., & HANEEF, S. (2013). Determinants of private saving: A case of Pakistan. *Asian Journal of Economic Modelling*, 1(1), 1-7.
- KOPPELMAN, F. S., & BHAT, C. (2006). A self instructing course in mode choice modeling: multinomial and nested logit models. U.S. Department of Transportation Federal Transit Administration.
- KOPPELMAN, F. S., & WEN, C. H. (1998). "Alternative nested logit models: structure, properties and estimation". *Transportation Research Part B: Methodological*, 32(5), 289-298.
- KULIKOV, D., PAABUT, A., & STAEHR, K. (2007). A microeconomic analysis of household saving in Estonia: income, wealth and financial exposure: Eesti Pank/Bank of Estonia.
- LANDMAN, M., & MTHOMBENI, M. (2021). Determining the potential of informal savings groups as a model for formal commitment saving devices. *South African Journal of Economic and Management Sciences*, 24(1), 1-12.
- LEVENKO, N. (2020). Perceived uncertainty as a key driver of household saving. *International Review of Economics & Finance*, 65, 126-145.
- LIBERDA, B. (1999). Household saving in Poland. Retrieved from https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1447862
- MA, X., SU, Z., & HUANG, J. (2018). "Religion, economic attitudes and household savings: Evidence from CGSS (2010)". *Journal of Interdisciplinary Mathematics*, 21(2), 529-537.
- MUNNELL, A. H., SUNDEN, A., & TAYLOR, C. (2001). "What determines 401 (k) participation and contributions". *Soc. Sec. Bull.*, 64(3), 64-75.

- NICULESCU-ARON, I., & MIHĂESCU, C. (2012). "Determinants of Household savings in EU: What policies for Increasing Savings?". *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 58, 483-492.
- PAULE-PALUDKIEWICZ, H., FUCHS-SCHUNDELN, N., & MASELLA, P. (2016). Cultural determinants of household saving behavior.
- RICKETTS, C. F., REZEK, J. P., & CAMPBELL, R. C. (2013). The influence of individual health outcomes on individual savings behavior. *The Social Science Journal*, 50(4), 471-481.
- RODRIGUEZ-PALENZUELA, D., & DEES, S. (2016). Savings and investment behaviour in the euro area, ECB Occasional Paper (No.167). Frankfurt: European Central Bank (ECB).
- RUSSETT, B., COWDEN, J., KINSELLA, D., & MURRAY, S. (1994). Did Americans' expectations of nuclear war reduce heir savings? *International Studies Quarterly*, 38(4), 587-603.
- SÄVE-SÖDERBERGH, J. (2003). "Pension Wealth: Gender, Risk and Portfolio Choices". *Essays on Gender Differences in Economic Decisions-Making*. 1-43.
- SHAIKH, G. M., KATPAR, N. K., KALHORO, M. ABRO, Y.K., & PHANWAR, G.A. (2019). "Do behavioral biases in gender differences affect investment decisions". *Sociol Int J*, 3(4), 326-336.
- SUNDEN, A. E., & SURETTE, B. J. (1998). "Gender differences in the allocation of assets in retirement savings plans". *The American Economic Review*, 88(2), 207-211.
- SURESH, M., SANGEETHA, D., & KUMARASWAMY, S. (2021). Modelling of Factors Influencing Saving Behaviour of Women in India: An Interpretive Structural Modelling. In *Advances in Materials Research* (pp. 809-818). Springer, Singapore.
- ŞENGÜR, M., & TABAN, S. (2015). "Gelir Dağılımı-Tasarruf İlişkisi: Türkiye'de Hanehalkı Gelir Türünün Tasarruflar Üzerindeki Etkisi". *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 16(1). 49-71.
- ŞENGÜR, M., & TABAN, S. (2016). "Türkiye'de Hanehalkı Tasarruflarının Gelir Dışındaki Belirleyicileri". *Optimum: Journal of Economics & Management Sciences/Ekonomi ve Yönetim Bilimleri Dergisi*, 3(1). 29-53.
- ŞENOL, S. (2018). The impact of borrowing on household saving behavior the case of Turkey 2003–2012. (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi). Kadir Has Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- TAN, J., & LIU, K. (2020). The impact of two-child policy on household savings in China and mechanisms. *Applied Economics Letters*, 1-5.
- TÜİK. (2018). Household Budget Statistics Micro Data Set, 2018. Retrieved from http://www.tuik.gov.tr/MicroVeri/HBA_2018/english/index.html
- USUL, H., BEKÇİ, İ., & EROĞLU, A. H. (2002). "Bireysel Yatırımcıların Hisse Senedi Edinimine Etki Eden Sosyo-Ekonomik Etkenler". *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, (19), 135-150.
- VAN SANTEN, P. (2016). Uncertain Pension Income and Household Saving.

- YANG, T. T. (2020). The effect of workplace pensions on household saving: evidence from a natural experiment in Taiwan. *Journal of Risk and Insurance*, 87(1), 173-194.
- YAO, D., XU, Y., & ZHANG, P. (2019). How a disaster affects household saving: Evidence from China's 2008 Wenchuan earthquake. *Journal of Asian Economics*, 64, 101133.
- YARAŞIR, S., & YILMAZ, B. E. (2011). "OECD Ülkelerinde Özel Tasarruflar: Bir Bakış (1999-2007)". *Maliye Dergisi*, (160). 139-163.
- WB. (2011). Turkey - Sustaining high growth: The role of domestic savings - synthesis report (English), Report No. 66301-TR Washington D.C. : The Worldbank.